

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΕΠΑΛ Γ ΛΥΚΕΙΟΥ ΣΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η οικογένεια δεν είναι ένας ιδανικός θεσμός. Αλλ' είναι, χωρίς **αμφιβολία**, μια μικρή επικράτεια, όπου το άτομο κερδίζει κάποιο πρόσωπο: γίνεται ο πατέρας, η μητέρα, ο αδερφός, η αδερφή, ο πρόγονος. Τα καθοριστικά δεδομένα, όσο ισχυρά κι αν είναι, δεν οδηγούν στην ολοκληρωτική εξαφάνιση του ατομικού βίου. Βέβαια, υπήρξαν και άλλοτε -και πολύ περισσότερο από όσο συμβαίνει κάπου κάπου να υπάρχουν και τώρα- τα πρόσωπα τα υποταγμένα στα άλλα πρόσωπα· η πατρική εξουσία διατηρούσε πολύ ακόμη από την αρχαία της δύναμη· η χωριάτισσα μάνα ήταν η αλευτέρωτη σκλάβα· τα παιδιά έπρεπε να υποτάσσονται χωρίς αντίρρηση. Και, κατά φυσική συνέπεια, το σπίτι γινόταν θερμοκήπιο, όπου άνθιζε η υποκρισία.

Αυτά και άλλα παρόμοια έχουν απειράριθμες φορές και σε απειράριθμα κείμενα καταγραφεί. Και το ξέρουμε πια πως η πατροπαράδοτη δομή της οικογένειας πίεζε τη γυναίκα και σχημάτιζε μια λεοντεία εταιρεία, όπου ο άντρας είχε όλα τα δικαιώματα και η γυναίκα όλες τις υποχρεώσεις.

Οι σιωπηλές τραγωδίες δημιουργούσαν ένα περίγυρο καταθλιπτικό για τα παιδιά που καρτερούσαν με ανυπομονησία ν' ανδρωθούν και να υπάρξουν αυτόνομα. Βέβαια, όλες οι οικογένειες δεν ήταν έτσι πλασμένες. Ήταν ανάμεσα τους και πολλές, όπου η υποταγή δεν είχε λόγο να υπάρχει· την αντικαθιστούσε η στοργή, η τρυφερότητα, ο αμοιβαίος σεβασμός, η αλληλεγγύη, η κοινή χαρά και η κοινή θλίψη. Δυστυχισμένοι, και για ολόκληρη τη ζωή τους ανάπηροι ψυχικά, όσο κι αν τους ευνοούσε η τύχη, απόμεναν όσοι δεν μπόρεσαν να χαρούν ένα σπίτι, έναν όμιλο δικών τους ανθρώπων· οι πρόωρα απορφανισμένοι, οι ταλαιπωρημένοι. Δεν είχαν μια κώχη¹ ν' αποθέσουν τις αναμνήσεις τους, ένα θάλπος² για να ξεγεννήσει την αισιοδοξία, το θάρρος και την αντοχή· «ολίγο φως και μακρινό» που να φωτίζει και να **παραμυθεί** τα κατοπινά βήματά τους.

Αυτό το σπίτι, αυτή την οικογένεια, είτε έτσι είτε αλλιώς, και με τα ελαττώματά της τ' αναμφισβήτητα, την ξεθεμελίωσαν οι καιροί. Ουσιαστικά δεν επιζεί παρά σε μερικές **αρχέγονες** κοινωνικές ομάδες. Και στις προχωρημένες έγινε ένα στοιχείο του κατεστημένου που χτυπιέται χωρίς συμπόνια. Έτσι που τώρα πια πάει

¹ γωνία

² αίσθημα ζεστασιάς και σιγουριάς

να γίνει συνεταιρισμός, συνεργατική, συνδικάτο, ομόρρυθμη εταιρεία και ό,τι άλλο μπορεί να πει κανείς, σώμα όπου τα υλικά συμφέροντα παίζουν τον κυριότερο ρόλο και ο **κάματος** της καθημερινής ζωής το αποστεγνώνει από τα συναισθήματα και τα παραμύθια.

Πολλά σπίτια έχουν μεταβληθεί σε «κέντρα διερχομένων». Οι γονείς είτε συντρίβονται και οι δύο από το άγχος της βιοπάλης είτε δεν αποφασίζουν, στις καταναλωτικές κοινωνίες, να «ενηλικιωθούν» και να παίξουν τον αλλοτινό τους ρόλο των Λαρήτων³. Η επιμήκυνση του μέσου όρου του βίου επιτρέπει και στους ηλικιωμένους να εξακολουθούν να είναι ενεργά πρόσωπα και να σφηνώνουν την παρουσία τους ανάμεσα στις μεταγενέστερες γενιές.

Τα παιδιά, μόλις νιώσουν τον εαυτό τους, δεν έχουν άλλο στόχο από την απόδραση. Και τον νιώθουν προτιμότερα από κάθε άλλη φορά. Γίνονται, από μιας αρχής, εριστικά, σκαιά, αυτόβουλα και, όταν το μπορούν, **αυτοκυβέρνητα**. Εκδηλώνουν τη βούληση τους μ' επιμονή. Σχηματίζουν ένα φευγαλέο κοσμοείδωλο και με τούτο πορεύονται. Δεν ανήκουν στο σπίτι· ανήκουν στη συντροφιά τους, στους μετέωρους φίλους της μιας στιγμής, όχι της κάθε στιγμής, στον έξω κόσμο - και, πριν απ' όλα, στην αναμελιά και στην απόλαυση. Άλλωστε, και το σπίτι τους διώχνει. Δεν είναι η εστία· είναι το διαμέρισμα της πολυκατοικίας που δεν πρόκειται ποτέ να γίνει σπίτι. Στενόχωρο, τυπικό, άχαρο, ανίκανο ν' απορροφήσει την ανθρώπινη ακτινοβολία, ανίκανο να δημιουργήσει ατμόσφαιρα, μεταβάλλει και τον άνθρωπο σ' έπιπλο.

I. Μ. Παναγιωτόπουλος, Οι σκληροί καιροί, εκδ. Οι εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα 1972

Παρατηρήσεις

A.1. Να αποδώσετε το περιεχόμενο των τριών πρώτων παραγράφων σε μια περίληψη 80 περίπου λέξεων.

Μονάδες 7

A2. Να ελέγξετε αν αντιστοιχούν με το περιεχόμενο του κειμένου γράφοντας Σωστό ή Λάθος οι παρακάτω προτάσεις:

1. Στο παρελθόν σε αντίθεση με σήμερα η οικογένεια ήταν ένας ιδανικός θεσμός.

³ αρχαίες Ρωμαϊκές θεότητες που προστάτευαν την οικία και την οικογένεια

2. Σε όλες τις παραδοσιακού τύπου οικογένειες όλα τα μέλη υποτάσσονταν στην πατρική εξουσία.
3. Στις σύγχρονες οικογένειες οι ηλικιωμένοι δεν έχουν θέση.
4. Τα παιδιά σήμερα εκδηλώνουν τάσεις φυγής από το σπίτι τους.

Μονάδες 4

B1. «Αυτό το σπίτι και τον άνθρωπο σ' ένα έπιπλο»: Ποια είναι η δομή της παραγράφου και ποια η μέθοδος/τρόπος ανάπτυξης της παραγράφου ;

Μονάδες 4

B4. Να γράψετε ένα **συνώνυμο** και ένα **αντώνυμο** των παρακάτω λέξεων του κειμένου: *αμφιβολία, παραμυθεί, αρχέγονες, κάματος, αυτοκυβέρνητα.*

Μονάδες 10

B6α. Οι σιωπηλές τραγωδίες δημιουργούσαν ένα περίγυρο καταθλιπτικό για τα παιδιά: Τι είδους σύνταξη χρησιμοποιεί ο συγγραφέας και γιατί; Να αλλάξετε το είδος της σύνταξης. 2 μονάδες

B6β. Αλλά, βέβαια, έτσι, από μιας αρχής, άλλωστε: Να δηλώσετε τη σημασία των διαθρωτικών λέξεων;

Μονάδες 3

Γ. Ο δοκιμιογράφος ισχυρίζεται ότι η οικογένεια δεν είναι ένας ιδανικός θεσμός. Σε ένα άρθρο-απάντηση για τη σχολική σας εφημερίδα (250 περίπου λέξεις) να αναφερθείτε στην διαχρονική αξία του θεσμού της οικογένειας, τονίζοντάς τον πολύπλευρο κοινωνικό της ρόλο.

Μονάδες 20

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Kahlil ή Khalil Gibran (1883-1931), ποιητής, στοχαστής και ζωγράφος, που έγινε ευρύτερα γνωστός με το βιβλίο του "Ο προφήτης", γεννήθηκε στο Bsharri του Λιβάνου από φτωχή οικογένεια μαρωνιτών χριστιανών.

«Προφήτης»

Απόσπασμα

Μετά η Αλμήτρα μίλησε ξανά και είπε:

Και τι έχεις να πεις για το γάμο Δάσκαλε;

Κι εκείνος αποκρίθηκε έτσι:

Γεννηθήκατε μαζί, και θα είστε παντοτινά μαζί.

Θα είστε μαζί κι όταν τα άσπρα φτερά του θανάτου σκορπίσουν τις μέρες μας.

Ναι, θα είστε μαζί ακόμα και μέσα στη σιωπηλή ανάμνηση του Θεού.

Αφήστε όμως να υπάρχουν αποστάσεις στην ένωσή σας.

Κι αφήστε τους ανέμους του ουρανού να χορεύουν ανάμεσα σας.

Αγαπάτε ο ένας τον άλλο, αλλά μην κάνετε δεσμά από την αγάπη.

Αφήστε την αγάπη να είναι σα μια κινούμενη θάλασσα ανάμεσα στις ακτές των ψυχών σας.

Γεμίστε τις κούπες ο ένας του άλλου, αλλά μην πίνετε από την ίδια κούπα.

Δίνετε ο ένας στον άλλο από το ψωμί σας αλλά μην τρώτε από το ίδιο κομμάτι.

Καθώς οι χορδές του λαγούτου είναι μόνες, παρ' όλο που δονούνται με την ίδια μουσική.

Δώσετε τις καρδιές σας, όχι όμως στη φύλαξη ο ένας του άλλου. Γιατί μόνο το χέρι της Ζωής μπορεί να κρατήσει τις καρδιές σας.

Να στέκεστε μαζί, κι ωστόσο όχι πολύ κοντά μαζί:

Γιατί οι κολόνες του Ναού στέκονται χώρια, και η βελανιδιά και το κυπαρίσσι δε φυτρώνουν το ένα στη σκιά του άλλου.

ΘΕΜΑΤΑ:

- 1) Ποια τα βασικά χαρακτηριστικά της συζυγικής αγάπης σύμφωνα με τον Δάσκαλο; Να απαντήσετε με παραπομπές στο κείμενο.

8 μονάδες

- 2) «Να στέκεστε μαζί ,κι ωστόσο όχι πολύ κοντά μαζί: Γιατί οι κολόνες του Ναού στέκονται χώρια, και η βελανιδιά και το κυπαρίσσι δε φυτρώνουν το ένα στη σκιά του άλλου.»

Να ερμηνεύσετε το νόημα των παραπάνω στίχων σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων.

7 μονάδες

- 3) Δύο εκφραστικά μέσα που κυριαρχούν στο κείμενο είναι η αντίθεση και η επανάληψη. Να εντοπίσετε δύο σημεία όπου χρησιμοποιείται το καθένα από αυτά μέσα στο κείμενο.

7 μονάδες

- 4) Να χαρακτηρίσετε το ύφος του κειμένου (με βάση τη γλώσσα, τη λειτουργία της, την έγκλιση των ρημάτων και τα ρηματικά πρόσωπα) και να εντοπίσετε στοιχεία θεατρικότητας.

8 μονάδες

- 5) Αρκεί η συζυγική αγάπη προκειμένου να ευδοκιμήσει ένας γάμος; Εκτός από τη συζυγική αγάπη, ποια άλλα είδη αγάπης αναγνωρίζετε ως αναγκαία για τη ζωή των ανθρώπων ανεξαρτήτως ηλικίας; Να απαντήσετε σε ένα κείμενο 250 περίπου λέξεων.

20 μονάδες